

ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับกฎหมาย

รวินท์ สีละพัฒนนะ

โครงการตำราและสื่อการสอน
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

0
35๑
56

ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับกฎหมาย

พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้ไขเพิ่มเติม

เลขทะเบียน	M 0143678
วันลงทะเบียน	25 พย 2557
เลขเรียกหนังสือ	340 ร 165ค 2556 ก1

รวินท์ ถีระพัฒนา
โครงการตำราและสื่อการสอน
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย

รวิณฑ์ ลีละพิฆเนะ

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : พฤศจิกายน ๒๕๕๖

ราคา ๕๖๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

รวิณฑ์ ลีละพิฆเนะ.

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 2 - กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2556.
184 หน้า.

1. กฎหมาย. I. ชื่อเรื่อง.

340

ISBN : 978-616-289-240-6

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด

ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน

๓๗/๒๐๐-๒๐๒ ซอยนิภาวดีรังสิต ๗๔ ถนนนิภาวดีรังสิต แขวงสามมิ่งมิตร เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทร. ๐๒-๕๕๖๖-๕๖๖๗-๘ โทรสาร ๐๒-๕๕๖๖-๕๕๖๗ (ในวันธรรมดา)

<http://www.winyuchon.co.th>

E-mail : winyuchon_wj@notmail.com

www.facebook.com/winyuchon.co.th

ปก : พิชัย สีน้อย

รูปเล่ม : วิญญูชนกราฟิก

ยกย่อง/เพลง : ดอนเมืองเพลง โทร. ๐๒-๕๕๖๖-๗๕๕๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เลื่อนดูลา โทร. ๐๒-๕๕๖๖-๗๗๖๒-๔ โทรสาร ๐๒-๕๕๖๖-๗๕๕๔

ถ้ามีการชำระบกพร่องหรือผิดพลาดเนื่องจากการพิมพ์

โปรดสงัดหรือไถ่มาเปลี่ยนได้ที่สำนักพิมพ์

2013 WINYUCHON PUBLICATION HOUSE

Printed in Thailand

115602456010

คำนิยม

นิติศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งในระดับบุคคล องค์กร ประเทศชาติ และรวมถึงระดับโลก คงไม่อาจปฏิเสธว่า ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมมักจะใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาอยู่เสมอ แม้อย่างไรก็ตาม ผู้คนส่วนใหญ่มักไม่ใคร่ศึกษาวิชานิติศาสตร์เท่าใดนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศาสตร์ว่าด้วยกฎหมายมีภาษาที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากภาษาที่ใช้กัน โดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน ถึงกว่านั้น เมื่อได้ลองอ่านตัวบทกฎหมายแล้วบางท่านก็จะรู้สึกว่า กฎหมายมีความซับซ้อนและมีรายละเอียดมากเสียจนไม่อาจเข้าใจได้โดยง่ายหากไม่ได้เป็นผู้สำเร็จ การศึกษาทางนิติศาสตร์ ด้วยเหตุอันเป็นข้อใหญ่ทั้งสองประการนี้ จึงทำให้บางท่านหลีกเลี่ยงที่จะ เรียนรู้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยอาจคิดว่ากฎหมายเป็นเรื่องไกลตัวและมีโอกาสน้อยที่จะต้องประสบ กับปัญหากฎหมาย แต่เมื่อเกิดปัญหากฎหมายขึ้นกับตนเอง โดยไม่คาดคิดก็ได้แต่ปรึกษาหารือผู้ที่คิดว่ารู้กฎหมายมากกว่าตนและปฏิบัติตามคำแนะนำจากผู้นั้น โดยไม่ใส่ใจสักเท่าใดกับตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้วยตนเองอีกครึ่งหนึ่ง จึงบางครั้งอาจก่อให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงกว่าเงินเสียอีก

หนังสือเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายซึ่งเรียบเรียงด้วยความวิริยะอุตสาหะของอาจารย์ วิชาญ ลิขะพัฒนะ ล่อมณี สามารถตอบสนองความต้องการของท่านผู้อ่านที่ไม่ได้ศึกษาวิชานิติศาสตร์ เป็นวิชาหลักได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะอาจารย์วิชาญ ลิขะพัฒนะ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาของกฎหมาย ออกมาเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี อธิบายแนวความคิดหรือหลักกฎหมายที่ลึกซึ้ง ให้เข้าใจได้ไม่ยากนัก โดยเฉพาะการใช้แผนภาพประกอบทำให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกด้วย อาจารย์วิชาญ ลิขะพัฒนะ ได้ใช้เวลาตรวจและปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์อยู่หลาย ครั้งจนในที่สุดก็ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มสวยงามน่าอ่านด้วยความอนุเคราะห์ยิ่งจากสำนักพิมพ์วิญญูชน

สุดท้ายนี้ ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะอำนวยประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจประเด็นทาง กฎหมายที่สำคัญในชีวิตประจำวันและสามารถนำไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหากฎหมายในชีวิต ประจำวันแก่ท่านผู้อ่านได้ตามสมควร

ดร.คองพล จันทน์หอม

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เกิดจากการที่ผู้เขียนได้รับมอบหมายจากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้สอนในรายวิชา ๓๕๐๕๑๑๗ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตผู้สนใจนอกเหนือจากนิติศาสตรบัณฑิต จากการสอนผู้เขียนได้พบว่านิสิตได้รับความตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายในชีวิตประจำวันเป็นอันมาก นิสิตหลายคนได้เข้ามาซักถามผู้เขียนถึงปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นกับตนเองอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรจะจัดทำหนังสือขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในระดับพื้นฐานแก่บุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษากฎหมายด้วยตัวเอง

ในการนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมเนื้อหากฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวันพร้อมกับคำพิพากษาศาลฎีกา และสถานการณ์สมมติ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้อ่านมากขึ้น

สุดท้ายผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษากฎหมาย สมดังปณิธานในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

รวินท์ อริยะพัฒน

๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๒)

ผู้เขียนได้ทราบจากสำนักพิมพ์วิบูลย์ชนบทหนังสือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายของผู้เขียน
ได้หมดลงแล้ว จึงได้เร่งแก้ไขพิมพ์เล่มเพื่อจัดพิมพ์หนังสือเล่มดังกล่าวเป็นครั้งที่สอง สำหรับการจั
ดพิมพ์ครั้งนี้ ผู้เขียนได้แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในบางส่วนให้มีความชัดเจน กระชับ และเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายนี้จะยังคงมีประโยชน์แก่ผู้อ่านสมดัง
ปณิธานแรกเริ่ม

สุดท้ายผู้เขียนขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศกพล จันทน์หอม ซึ่งเป็นบุคคลที่ผู้เขียนรัก
และเคารพอย่างสูงที่ช่วยกรุณาอ่านและแก้ไขเนื้อหาในภาค ๑ จนมีความสมบูรณ์ขึ้นอย่างมาก
นอกจากนี้ ผู้เขียนยังขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุกษิษฐ์ ทิมจันทร์พิชัย อาจารย์จุฑามาศ นิระวิมล
คุณฉัตรพรพรหม คุณฉวี คุณสิทธิชัย เมืองแก้ว คุณพวงทอง ทิพรัดนอุดมสุข คุณภัทรา จินากักดี และ
คุณกันต์วี ทิศขารักษ์ ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลืออย่างดีในการปรับปรุงหนังสือในภาคที่ ๒ ถึง ๕

รวินท์ ศิละพัฒนนะ

๒๓ กันยายน ๒๕๕๖

สารบัญ

ภาค ๑ ความรู้ทั่วไป.....	๑๑
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑๕
๑. สังคมและกลไกการควบคุมทางสังคม	๑๕
๒. ลักษณะของกฎหมาย	๑๗
๓. ความสำคัญของกฎหมาย	๑๘
บทที่ ๒ ประวัติศาสตร์การจัดทำประมวลกฎหมายสมัยใหม่ของไทย.....	๒๐
๑. จากกฎหมายตราสามดวงถึงยุคการปรับปรุงระบบกฎหมาย	๒๐
๒. พระบิดาแห่งกฎหมายไทย	๒๒
บทที่ ๓ ระบบกฎหมาย.....	๒๓
๑. ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)	๒๓
๒. ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)	๒๔
บทที่ ๔ การแบ่งประเภทของกฎหมาย.....	๒๕
๑. แบ่งตามรูปแบบของกฎหมาย	๒๕
๒. แบ่งตามความเข้มแข็งของกฎเกณฑ์	๒๕
๓. แบ่งตามบทบาทหน้าที่ของกฎหมาย	๒๖
๔. แบ่งตามแหล่งกำเนิดของกฎหมาย	๒๗
๕. แบ่งตามสภาพบังคับของกฎหมาย	๒๗
บทที่ ๕ ที่มาของกฎหมายไทย.....	๒๘
๑. กฎหมายและกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร	๒๘
๒. การตีประเพณี	๔๐
๓. หลักกฎหมายทั่วไป	๔๑
๔. คำพิพากษาของศาล	๔๑

ภาค ๒ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๔๓
บทนำ.....	๔๕
บทที่ ๑ บุคคล.....	๔๖
๑. บุคคลธรรมดา	๔๖
๒. นิติบุคคล	๕๕
บทที่ ๒ หนี้.....	๕๗
๑. หนี้	๕๗
๒. นิติกรรม	๕๘
๓. นิติเหตุ	๖๖
๔. เหตุสุดวิสัย	๖๕
๕. ความระงับแห่งหนี้	๗๐
บทที่ ๓ ทรัพย์สิน.....	๗๒
๑. ความเบื้องต้น	๗๒
๒. สิ่งหามิทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์	๗๒
๓. ส่วนควบ อุปกรรม และลอกผล	๗๔
๔. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์	๗๖
บทที่ ๔ ครอบครัว.....	๗๕
๑. การหมั้น	๗๕
๒. การสมรส	๘๑
๓. บิดา มารดา และบุตร	๘๕
๔. การหย่า	๘๘
๕. บุตรบุญธรรม	๙๐
บทที่ ๕ มรดก.....	๙๒
๑. ความเบื้องต้น	๙๒
๒. ผู้มีสิทธิรับมรดก	๙๒
๓. การเสียสิทธิในการรับมรดก	๑๐๐

บทที่ ๖ เอกเทศสัญญา.....	๑๐๒
๑. ความเบื้องต้น	๑๐๒
๒. ประเภทของสัญญา	๑๐๒
๓. สัญญาฉ้อ	๑๐๓
๔. สัญญาซื้อขาย	๑๐๕
๕. สัญญาเช่าทรัพย์สินและสัญญาเช่าซื้อ	๑๐๘
๖. สัญญาก้ำประกัน สัญญาจำนอง และ สัญญาจำนำ	๑๑๐
๗. เอกเทศสัญญาอื่น ๆ	๑๑๒
ภาค ๓ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา.....	๑๑๕
บทที่ ๑ บททั่วไป.....	๑๑๕
๑. ความหมายของกฎหมายอาญา	๑๑๕
๒. หลักเกณฑ์และลักษณะความรับผิดทางอาญา	๑๑๕
บทที่ ๒ โครงสร้างความคิดในทางอาญา.....	๑๒๒
๑. ขั้นตอนการกระทำความคิด	๑๒๒
๒. รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ	๑๒๓
๓. โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย	๑๒๓
๔. ประเภทของความคิดทางอาญา	๑๒๕
๕. การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา	๑๒๖
บทที่ ๓ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิดทางอาญา.....	๑๓๖
๑. คดีการ	๑๓๖
๒. ผู้ใช้	๑๓๖
๓. ผู้สนับสนุน	๑๓๗
บทที่ ๔ ความผิดทางอาญาที่น่าสนใจ.....	๑๓๘
๑. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต	๑๔๐
๒. ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย	๑๔๓
๓. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๑๔๔
๔. ความผิดฐานหนีประมาท	๑๔๕
๕. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	๑๔๗

บทที่ ๕ การกระทำความผิดกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท	
และการกระทำความผิดหลายกรรมผิดกฎหมายหลายบท.....	๑๕๒
ภาค ๔ กระบวนการยุติธรรมและระบบศาลไทย.....	๑๕๕
บทที่ ๑ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเบื้องต้น.....	๑๕๗
๑. การดำเนินคดีอาญา	๑๕๗
๒. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๑๕๘
บทที่ ๒ กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งเบื้องต้น.....	๑๖๑
บทที่ ๓ ระบบศาลไทย.....	๑๖๓
๑. ศาลไทยในปัจจุบัน	๑๖๓
๒. ศาลยุติธรรม	๑๖๔
๓. ศาลรัฐธรรมนูญ	๑๖๖
๔. ศาลปกครอง	๑๖๗
ภาค ๕ กฎหมายพิเศษ.....	๑๗๑
๑. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน	๑๗๓
๒. กฎหมายลิขสิทธิ์	๑๗๗
บรรณานุกรม.....	๑๘๑